

การเลี้ยง ปลาน้ำกร่อย

ปีที่ปรับปรุงข้อมูล

: พ.ศ. 2562

ข้อมูลและภาพประกอบ

: กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

เรียบเรียงข้อมูล/พิสูจน์อักษร/ออกแบบรูปเล่ม : ญานนิษา อ่วมยงค์

กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์และสื่อสิ่งพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการกรม

จัดพิมพ์/เผยแพร่

: สำนักงานเลขาธิการกรม กรมประมง

พิมพ์ที่

: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

สารบัญ

	หน้า
การเลี้ยงปลากะพงขาว	2
การเลี้ยงปลากะรังหรือปลาเก๋า	9
การเลี้ยงปลากะพงแดง	16
การเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเล	18
การเลี้ยงปลาในกระชัง	20
โรคปลาและการป้องกันรักษา	23
บรรณานุกรม	27
สถานที่ติดต่อของกรมประมง	28

คู่มือ

การเลี้ยงปลาน้ำกร่อย

การเลี้ยงปลากะพงขาว

ปลากะพงขาว เป็นปลาน้ำกร่อยขนาดใหญ่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Lates calcarifer* (Bloch) ชื่อสามัญเรียก Barramundi หรือ Giant seaperch สามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ปลาชนิดนี้เลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในเขตจังหวัดชายทะเลของประเทศไทย เนื่องจากเลี้ยงง่าย โตเร็ว เนื้อมีรสชาติดีและมีราคาดี ปัจจุบันนี้ประเทศไทยสามารถเพาะพันธุ์ปลากะพงขาวได้เป็นจำนวนมากเพื่อเลี้ยงในประเทศและส่งขายต่างประเทศ เช่น ประเทศไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย ฮองกง และจีน ในประเทศไทยพบปลากะพงขาวแพร่กระจายอยู่ทุกจังหวัดชายทะเลทั้งในอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันจะอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำที่ไม่ห่างไกลออกไปจากชายฝั่งมากนัก โดยอาศัยอยู่ชุกชุมตามปากแม่น้ำลำคลองและปากทะเลสาบ อย่างไรก็ตาม ปลากะพงขาวยังสามารถขึ้นไปอาศัยและเจริญเติบโตยังแหล่งน้ำจืดได้อีกด้วย จึงจัดเป็นปลาประเภทสองน้ำอย่างแท้จริงซึ่งปลาที่ไปเจริญเติบโตอยู่ในแหล่งน้ำจืดนั้นเมื่อมีความสมบูรณ์เพศต้องอพยพถิ่นฐานไปสู่ปากแม่น้ำและสืบพันธุ์วางไข่ในทะเลต่อไป โดยธรรมชาติปลากะพงขาวเป็นปลาที่ปราดเปรียว ว่องไว ว่ายน้ำรวดเร็วสามารถกระโดดพ่นน้ำในระยะสั้นได้สูงขณะตกใจหรือไล่เหยื่อ แต่ตามปกติมักจะอึดอดทน เชื่องช้า มีนิสัยชอบซุกซ่อนอยู่ตามซุ่ม กรำ และเคล้าคลอหลักปักโป๊ะหรือก้อนหินใต้น้ำ ชาวประมงที่รู้นิสัยของปลาชนิดนี้ก็จะใช้เครื่องมืออวนล้อม แห และตกเบ็ดในบริเวณดังกล่าว ปลากะพงขาวจะเริ่มออกหากิน ในตอนที่กระแสน้ำอ่อน ปลาขนาดใหญ่มักไม่รวมฝูง นอกจากในฤดูผสมพันธุ์วางไข่จึงจะรวมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

ภาพที่ 1 ปลากะพงขาว

ภาพจาก : กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

ก. ข้อได้เปรียบของปลากะพงขาว

- 1) เป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว เนื้อมีรสชาติดี มีราคาดีพอสมควร
- 2) หาพันธุ์ปลาได้ง่ายเกือบตลอดทั้งปี มีทุกขนาด และสามารถหาได้ในปริมาณไม่จำกัด
- 3) สามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงความเค็มได้ในช่วงกว้าง ทำให้สามารถเลี้ยงได้ทั้งในแหล่งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม

ข. ข้อจำกัดของปลากะพงขาว

- 1) มีข้อจำกัดในเรื่องการจำหน่าย เนื่องจากมีตลาดภายในประเทศเป็นหลัก
- 2) ราคาจำหน่ายค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับปลาทะเลชนิดอื่น และกุ้งทะเล

การเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดิน

ในปัจจุบันสามารถแบ่งการเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดินได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

ก. การเลี้ยงในนาุ้ง โดยให้ปลากะพงขาวที่นำมาเลี้ยงหากินตามธรรมชาติ ปัจจุบันนี้นาุ้งบริเวณภาคกลางที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงกุ้งก็มักจะเปลี่ยนมาเลี้ยงปลากะพงขาวกันมากขึ้นเพราะเป็นการลงทุนน้อยให้ผลกำไรดีพอสมควร

1) การเตรียมนาุ้ง ทำความสะอาดนาุ้ง โดยการลอกเลนและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ออกให้หมด แล้วตากนาุ้งประมาณ 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงเปิดประตูน้ำเพื่อรับน้ำเข้านาุ้งจะมีสัตว์น้ำตัวเล็ก ๆ เข้ามากับน้ำ ซึ่งจะเป็นอาหารของปลากะพงต่อไป ควรกักน้ำไว้ประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อให้มีอาหารธรรมชาติในนาุ้งมากขึ้น ระดับน้ำในนาุ้งประมาณ 1 เมตร

2) การเตรียมพันธุ์ปลา ปลากะพงขาวที่จะนำมาปล่อยเลี้ยงในนาุ้งควรมีขนาดความยาวตัว 1-2 นิ้ว และเป็นปลาที่ไม่ได้ฝึกให้กินเนื้อปลาหรืออาหารไม่มีชีวิตอื่น ๆ มาก่อนเช่นเดียวกับลูกปลาที่ใช้เลี้ยงในนาข้าว การลำเลียงพันธุ์ปลากะพงขาวมาปล่อยเลี้ยงในนาุ้งใช้วิธีบรรจุถุงพลาสติกอัดออกซิเจนเช่นเดียวกับการลำเลียงพันธุ์ปลาทั่ว ๆ ไป

3) อัตราการปล่อย อัตราการปล่อยลูกปลากะพงขาวในนาุ้งอยู่ระหว่าง 1,000-1,600 ตัวต่อไร่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

4) อาหารปลา ปลากะพงขาวในนาุ้งจะกินอาหารธรรมชาติที่เข้ามา กับน้ำทะเลและเจริญเติบโตอยู่ในนาุ้ง เช่น เคย ลูกกุ้ง ลูกปู และลูกปลา โดยเฉพาะลูกปลาหมอเทศซึ่งจะมีอยู่มาก นอกจากนี้ถ้าปริมาณอาหารธรรมชาติที่มีอยู่ไม่เพียงพอก็สามารถรวบรวมลูกปลาหมอเทศจากที่อื่นมาเสริมหรือเสริมพ่อแม่พันธุ์ปลาหมอเทศลงในนาุ้งเพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณลูกปลาหมอเทศที่จะเป็นอาหารแก่ปลากะพงขาวได้

5) การเจริญเติบโตและผลผลิต ปลากระพงขาวจะโตได้ขนาดตลาด หลังจากปล่อยปลาลงเลี้ยงได้ 6 เดือนก็จะเริ่มทยอยจับปลาที่ได้ขนาดตลาดไปจำหน่าย อัตราการรอดตายของปลากระพงขาวที่เลี้ยงในนาทุ่งประมาณ 60% ดังนั้นจะมีผลผลิตอยู่ระหว่าง 360-600 กิโลกรัมต่อไร่

ข. การเลี้ยงในบ่อดินแบบพัฒนา การเลี้ยงในบ่อดินแบบพัฒนา เป็นการเลี้ยงปลากระพงขาวด้วยอัตราการปล่อยที่หนาแน่นมากขึ้น และมีการให้อาหารปลาอย่างสม่ำเสมอ มีระบบน้ำดี เพื่อให้ปลาเจริญเติบโตได้ดี ลูกปลาที่นำมาเลี้ยงจะแตกต่างจากลูกปลาที่ใช้เลี้ยงในนาทุ่ง

1) การเลือกทำเลที่เหมาะสมที่จะขุดบ่อเลี้ยง พื้นที่ที่จะใช้ขุดเป็นบ่อเลี้ยงปลากระพงขาวจะต้องสามารถถ่ายน้ำได้ดี และอยู่ห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม สภาพของน้ำและดินบริเวณที่จะขุดบ่อเลี้ยงปลาควรจะมีคุณสมบัติเหมาะสม น้ำและดินควรมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 6.8-8.5 ปริมาณออกซิเจนในน้ำสูงกว่า 3 ส่วนในล้าน (ppm) บริเวณที่จะขุดบ่อควรมีการคมนาคมที่ดี และมีระบบไฟฟ้าเพื่อใช้สำหรับเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ นอกจากนี้สถานที่เลี้ยงควรอยู่ในทำเลที่สามารถหาซื้ออาหารปลาได้สะดวกและมีเพียงพอตลอดทั้งปี

2) การสร้างและเตรียมบ่อ บ่อเลี้ยงปลากระพงขาวควรมีขนาด $\frac{1}{2}$ -2 ไร่ และมีความลึกประมาณ 1.5-2 เมตร ถ้าเป็นบ่อขนาดใหญ่เกินไปเป็นการยากที่จะนำปลาขนาดเดียวกันจำนวนมากมาปล่อยเลี้ยงพร้อมกันได้ บ่อส่วนใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีระบบน้ำเข้าและน้ำออกอยู่คนละด้าน ในเรื่องลักษณะของการสร้างบ่อก็เหมือนกับบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำทั่ว ๆ ไป การเตรียมบ่อก่อนปล่อยปลาลงเลี้ยง จะทำการลอกเลนทำความสะอาดบ่อ ในกรณีที่เป็นบ่อเก่าควรใช้ปูนขาวในอัตรา 25-30 กิโลกรัมต่อไร่ หว่านทั่วบ่อเพื่อเป็นการฆ่าเชื้อโรค แล้วตากบ่อให้แห้งเสร็จแล้วใช้ต้นไม้แห้งหรือกิ่งไม้แห้งวางสุมกันลักษณะเป็นกรออยู่บริเวณประตูน้ำเข้า โดยให้ห่างจากประตู 3-5 เมตร เพื่อใช้เป็นที่พักหลบซ่อนรวมกลุ่มของปลากระพงขาว หากบ่อที่ใช้เลี้ยงมีขนาดใหญ่มากกว่า $\frac{1}{2}$ ไร่ ควรจะกัน $\frac{1}{3}$ ของบ่อด้วยฝือกและอวน เพื่อให้ปลาอยู่ในเนื้อที่แคบ ๆ ก่อนประมาณ 1 เดือน จึงจะเอาฝือกและอวนที่กันออก

เพื่อให้ปลาอาศัยได้ทั้งบ่อ การนำน้ำเข้าบ่อจะกรองผ่านตะแกรงเพื่อป้องกันศัตรูของปลากะพงขาว ให้ระดับน้ำในบ่อประมาณ 1.5-1.8 เมตร

3) การเตรียมพันธุ์ปลา ปลากะพงขาวที่นำมาปล่อยเลี้ยงในบ่อแบบพัฒนา มักเลือกปลาที่มีขนาดความยาว 3-4 นิ้ว และเป็นปลาที่ฝึกให้กินอาหารไม่มีชีวิต จำพวกเนื้อปลา หรืออาหารเม็ดสำเร็จรูปได้ดีแล้ว และการปล่อยปลาลงเลี้ยงต้องปรับอุณหภูมิน้ำในภาชนะลำเลียงให้ใกล้เคียงกับอุณหภูมิของน้ำในบ่อเสียก่อนที่จะปล่อยลงบ่อ

4) อัตราการปล่อย สำหรับการเลี้ยงในบ่อที่มีระบบให้อากาศที่ดี จะมีการปล่อยในอัตราไร่ละ 6,000-8,000 ตัว

5) อาหารและการให้อาหาร อาหารปลากะพงขาวส่วนใหญ่จะใช้ปลาเบ็ดสดหรืออาหารผสมแบบเปียกและอาหารเม็ดแห้ง การให้อาหารจะให้จนปลากินอิ่มวันละครั้งบริเวณหน้าประตูน้ำเข้ารอบ ๆ กร้า เมื่อเลี้ยงปลาไปได้ 1 เดือน ก็รื้อเอากร้าและฝือกกันบ่อออกให้ปลาอาศัยได้ทั้งบ่อ การให้อาหารยังคงให้ในจุดเดิมซึ่งปลาจะมากินอาหารตามปกติ

6) การเจริญเติบโตและผลผลิต ปลากะพงขาวจะเจริญเติบโตได้ขนาดน้ำหนักประมาณ 500-600 กรัม ภายใน 6 เดือน แต่จะมีปลาอยู่บางส่วนที่โตไม่ถึงขนาดตลาด ดังนั้นการจับปลาจากบ่อเลี้ยงไปจำหน่ายจะต้องทยอยจับ อัตราการรอดตายของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในบ่อดินแบบพัฒนาประมาณ 80% ซึ่งจะได้ผลผลิตประมาณ 4,000-5,000 กิโลกรัมต่อไร่

การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

ปลากะพงขาว เป็นปลาที่นิยมเลี้ยงกันมากเพราะพันธุ์ปลาหาได้ง่าย เนื่องจากสถานีประมงของทางราชการและฟาร์มเอกชนสามารถเพาะขยายพันธุ์ได้ ปีละหลายสิบล้านตัว นอกจากนี้ปลากะพงขาวยังสามารถอยู่อาศัยได้ในน้ำจืดอีกด้วย จึงสามารถเลี้ยงได้ในแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำจืดหลากหลายมาก ๆ ในฤดูฝนได้โดยไม่ต้องเป็นอันตราย

1) การเตรียมพันธุ์ปลา ปลากะพงขาวที่จะปล่อยเลี้ยงในกระชังต้องมีขนาดความยาว 10 เซนติเมตร (4 นิ้ว) ขึ้นไปจึงจะเลี้ยงได้ผลดี มีอัตราการตายมากกว่า 90% ซึ่งปลาดังกล่าวนี้จะหาซื้อได้จากฟาร์มเอกชน ทั่ว ๆ ไป ในราคาตัวละ 7-10 บาท แต่ถ้าเกษตรกรสามารถซื้อลูกปลานขนาด 1 นิ้ว ราคาตัวละ 2.00-2.50 บาท มาอนุบาลให้เป็นปลานขนาด 4 นิ้วเองได้ก็จะเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้มาก บางพื้นที่จะนิยมใช้ปลาที่มีขนาดความยาว 5-7 นิ้ว

2) การจัดปลาลงเลี้ยงในกระชังและอัตราปล่อย การจัดปลาลงเลี้ยงในกระชังนั้นจะต้องคัดปลาที่มีขนาดใกล้เคียงกันอยู่ในกระชังเดียวกันเพราะถ้าปล่อยปลานขนาดต่างกันมาก ปลาใหญ่จะแย่งกินอาหารได้มากกว่าและปลานขนาดเล็กจะไม่กล้าเข้าไปแย่งอาหารทำให้ปลาเจริญเติบโตแตกต่างกันมาก สำหรับอัตราการปล่อยลงเลี้ยงนั้น จากผลการทดลองของกองเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพบว่า สามารถปล่อยปลากะพงขาวขนาด 4 นิ้วขึ้นไปลงเลี้ยงได้ในอัตราปล่อยตั้งแต่ 100-300 ตัวต่อตารางเมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและทำเลของที่ตั้งกระชัง โดยในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำลำคลองที่มีสภาพน้ำไม่ตื้นัก น้ำไหลถ่ายเทไม่ดีพอ สามารถปล่อยเลี้ยงได้ในอัตรา 100 ตัวต่อตารางเมตร ถ้าสภาพทำเลและแหล่งน้ำดีสามารถปล่อยได้มากขึ้น เช่น บริเวณชายฝั่งทะเล ตามเกาะแก่งต่าง ๆ ที่ห่างไกลจากอิทธิพลของน้ำเสียจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม และระดับน้ำมีความลึกมาก น้ำใสสะอาดมีการไหลถ่ายเทได้ดี มีปริมาณออกซิเจนสูง ก็สามารถปล่อยปลาลงเลี้ยงได้ในอัตราสูงถึง 300 ตัวต่อตารางเมตร

3) อาหารและการให้อาหาร อาหารที่ใช้เลี้ยงปลากะพงขาวเป็นพวกปลาสดส่วนใหญ่นิยมใช้ปลาหลังเขียวซึ่งมีราคากิโลกรัมละไม่ต่ำกว่า 15 บาท นอกจากช่วงเดือนพฤษภาคมปลาหลังเขียวไม่ได้จึงใช้ปลาเบ็ดสดแทน โดยปกติปลาหลังเขียวจะมีความสดและคุณภาพดีกว่าปลาเบ็ด และมีการใช้เศษเหลือจากขบวนการทำซูริมิ เช่น หัวปลาและไส้ปลาเลี้ยงในบางพื้นที่ ราคาอยู่ที่ 5-6 บาท ปลาสดที่ใช้เป็นอาหารจะต้องสับให้เป็นชิ้นขนาดพอดีกับปากปลา ถ้าปลาเล็กก็จะสับให้ชิ้นเล็ก เมื่อปลาโตขึ้นก็จะสับให้มีชิ้นใหญ่ขึ้น การให้อาหารจะให้วันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและตอนเย็น โดยที่การให้อาหารแต่ละครั้งจะให้จนปลาอิ่มโดยสังเกตจากการที่ไม่มีปลาขึ้นมากินอาหารอีกหลังจากที่โยนอาหารให้ สำหรับคุณภาพของอาหารที่ใช้ใช้นั้นมีความสำคัญมาก ถ้าใช้ปลาที่มีความสดมาก ๆ หรือปลาสดที่แช่แข็งไว้พบว่ามียาฆ่าเชื้อทำให้มีอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้ดีมาก แต่ถ้าใช้ปลาเหยื่อที่ไม่ค่อยมีความสดจะพบว่ามียาฆ่าเชื้อเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อไม่ดีนัก โดยปกติแล้วอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในกระชังมีค่าเท่ากับ 7-10:1 แต่ถ้าใช้ปลาสดที่มีคุณภาพดีแล้ว อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อจะต่ำลงได้ เช่น ผลการทดลองของสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดระยองพบว่าสามารถใช้เนื้อปลาสดเพียง 4.6 กิโลกรัม ก็จะได้เนื้อปลากะพงขาวมา 1 กิโลกรัม (อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อเท่ากับ 4.6:1) แต่เกษตรกรหลาย ๆ พื้นที่ปรับมาใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงปลาทะเลมาใช้เลี้ยงปลากะพงขาวมากขึ้น

4) การเจริญเติบโตและผลผลิต ปลากะพงขาวที่เลี้ยงในกระชังจะเจริญเติบโตได้ขนาดตลาด (500-800 กรัม) ในระยะเวลาการเลี้ยงประมาณ 6-7 เดือน โดยผลผลิตและการเจริญเติบโตของปลาในกระชังแตกต่างกันไปตามคุณภาพน้ำ ความแรงของกระแสน้ำ และความลึกของแหล่งน้ำ

การเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำ

ปลากะรังหรือปลากำ ทางใต้เรียกว่า ราบู มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Epinephelus malabaricus* ซึ่งนักอนุกรมวิธานบางท่านกล่าวว่าเป็นชื่อเดียวกับ *Epinephelus tauvina* มีชื่อสามัญว่า Brown Spotted Grouper หรือ Estuary Grouper อีกชนิดหนึ่งที่สามารถนำมาเลี้ยงในสภาพแวดล้อมเดียวกัน คือ *Epinephelus salmoides* ซึ่งมีชื่อสามัญว่า Black Spotted Grouper ชนิดของปลากะรังที่นิยมเลี้ยง เช่น ปลากะรังเสือ *Epinephelus fuscoguttatus* ปลากะรังลูกผสมระหว่างปลากะรังเสือกับปลาหมอทะเล ปลากะรังเป็นปลาที่สืบพันธุ์วางไข่ในทะเลและลูกปลาจะเข้ามาเจริญเติบโตอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล และปากแม่น้ำ ปลาชนิดนี้สามารถเปลี่ยนเพศได้ ขนาดสมบูรณ์เพศอายุประมาณ 3 ปี น้ำหนักตัวประมาณ 3 กิโลกรัมจะเป็นเพศเมียทั้งหมด เมื่อปลาเจริญเติบโตจนมีน้ำหนักตัวประมาณ 7 กิโลกรัมจะเปลี่ยนเป็นเพศผู้ ดังนั้นการผสมพันธุ์ของปลาชนิดนี้ในธรรมชาติจะเกิดจากปลาเพศผู้ที่มีขนาดใหญ่กับปลาเพศเมียที่มีขนาดเล็กกว่า ปลากะรังมักอาศัยอยู่ตามซอกหิน ปะการัง ส่วนปลาขนาดเล็กที่เข้ามาอาศัยเลี้ยงตัวในเขตชายฝั่งหรือปากแม่น้ำ อาศัยอยู่ตามสาหร่ายทะเลบริเวณร่องน้ำของปากแม่น้ำ ตามซอกหิน ซอกปะการัง หรืออาศัยตามบริเวณหลักหอยนางรม เป็นต้น บริเวณแหล่งเลี้ยงตัวของปลากะรังมักเป็นแหล่งน้ำกร่อยและแหล่งน้ำเค็ม ปลากะรังไม่สามารถอยู่ในน้ำจืดเช่นปลากะพงขาวได้ ดังนั้นสถานที่เลี้ยงปลากะรังจึงต้องมีความเค็มตลอดปี อย่างน้อยต้องมีความเค็มตั้งแต่ 10 ส่วนในพันขึ้นไป ในปัจจุบันนี้การเพาะพันธุ์ปลากะรังยังมีปัญหาเรื่องการอนุบาลลูกปลาวัยอ่อนเนื่องจากลูกปลามีขนาดเล็กมาก อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปร่างเป็นระยะเวลานานและเป็นปลาที่ช็อกตกใจง่ายในวัยอ่อนจึงทำให้มีปัญหาในเรื่องอนุบาลอยู่มาก ลูกปลาที่เหลืรอดตายจากการเพาะพันธุ์ จึงน้อยมากไม่เพียงพอต่อปริมาณความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่จึงใช้พันธุ์ปลาจากธรรมชาติ โดยได้จากการดักลอบหรือวางไซ ได้ลูกปลากะรังขนาดตั้งแต่ 2 นิ้วขึ้นไป แต่ส่วนใหญ่จะได้ลูกปลาขนาดใหญ่กว่า 4 นิ้ว แล้วนำไปเลี้ยงในกระชังหรือบ่อดินได้เลย อย่างไรก็ตามการรวบรวมลูกปลาอีกวิธีหนึ่ง คือ การใช้ฟุ้ง ซึ่งทำจากพันธุ์ไม้ประเภทเถา

หรือไม้เลื้อย หรือแขวงไม้ มักนิยมทำกันแพร่หลายในแถบจังหวัดสงขลา ปัตตานี และนราธิวาส ลูกปลาที่ได้มีขนาด 1 นิ้ว การรวบรวมตามวิธีนี้จะได้จำนวนลูกปลามากกว่าวิธีแรกแต่จำเป็นต้องทำการอนุบาลลูกปลาก่อนปล่อยเลี้ยง ปริมาณลูกปลาที่รวบรวมได้ยังไม่เพียงพอ การแก้ปัญหา กรมประมง จะต้องเร่งศึกษาในเรื่องการอนุบาลลูกปลาวัยอ่อน ส่วนในระยะแรกนี้จะนำลูกปลาขนาดเล็ก 1 หรือ 2 นิ้วที่จับได้จากธรรมชาติมาอนุบาลให้มีขนาด 4 นิ้ว แล้วจำหน่ายแก่เกษตรกรต่อไป อีกประการหนึ่งควรให้ความรู้และเทคนิคการอนุบาลลูกปลาดังกล่าวแก่เกษตรกร นอกจากนั้นมาตรการห้ามส่งพันธุ์ปลากะรังขนาดเล็กออกต่างประเทศก็จะเป็นการแก้ปัญหาลูกปลาขาดแคลนพันธุ์ปลากะรังได้อีกวิธีหนึ่ง

เนื่องจากปลากะรังเป็นปลาที่ขายดีในขณะมีชีวิตซึ่งจะมีราคาแพง การจับปลาออกจำหน่ายจะเริ่มเมื่อเลี้ยงไปได้ 5-6 เดือน โดยการทยอยจับปลาขนาดตลาดซึ่งมีน้ำหนักตัวระหว่าง 400-800 กรัม ออกจำหน่าย เกษตรกรบางรายนิยมเลี้ยงปลาให้มีขนาด 1.2-1.3 กิโลกรัม ซึ่งจะต้องเลี้ยงเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี ปลาขนาดนี้ซื้อขายกันเป็นตัว ราคาประมาณตัวละ 300-400 บาท แล้วแต่ภาวะของตลาด สำหรับอาหารที่ใช้เลี้ยงปลากะรังส่วนใหญ่ใช้ปลาเป็ดสด แต่ในปัจจุบันนี้พบว่าปลากะรังสามารถกินอาหารผสมได้ดีทั้งแบบเปียกและแบบเม็ดแห้ง (pellet) ซึ่งเป็นสูตรอาหารเดียวกับของปลากะพงขาว ดังนั้นจึงสามารถนำสูตรอาหารของปลากะพงขาวมาใช้กับปลากะรังได้

ภาพที่ 2 ปลากะรังหรือปลาเก๋า

ภาพจาก : <https://www.honestbee.co.th>

ก. ข้อได้เปรียบของปลากะรัง ที่เกษตรกรนำมาเลี้ยง

- 1) เป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว เนื้อมีรสดี
- 2) ราคาดีมากซึ่งมักขายในขณะมีชีวิต ปลาขนาด 400-800 กรัม กิโลกรัมละ 200-250 บาท ส่วนปลาขนาดตัวละ 1.2-1.3 กิโลกรัม ราคาตัวละประมาณ 400 บาท
- 3) ตลาดดีมาก มีพ่อค้ามารับซื้อถึงฟาร์ม เนื่องจากเป็นปลาที่ส่งขายต่างประเทศ

ข. ข้อจำกัดของปลากะรัง

- 1) หาพันธุ์ปลายาก แม้ว่า กรมประมง สามารถเพาะและขยายพันธุ์ปลากะรังได้หลาย ๆ ชนิด แต่ก็ยังมีปริมาณจำกัด
- 2) อัตราการรอดตายต่ำ เนื่องจากเกษตรกรรับซื้อลูกปลาจากชาวประมงที่จับปลาด้วยลอบหรือไซ ลูกปลามักขี้ มีบาดแผล ซึ่งเกษตรกรจะนำไปเลี้ยงโดยไม่ทำการรักษาบาดแผล ทำให้มีอัตราการตายสูงในระยะแรก
- 3) แหล่งเลี้ยงมีจำกัด เนื่องจากน้ำในบริเวณแหล่งเลี้ยงจะต้องมีความเค็มตลอดทั้งปี ปกติบริเวณปากแม่น้ำหรือชายฝั่งที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงปลาในกระชังมักจะมีน้ำเค็มลดลงจนถึงศูนย์ในฤดูฝน น้ำป่าหลากทำให้ไม่สามารถเลี้ยงปลากะรังได้ บริเวณในทะเลหรือเกาะแก่งต่าง ๆ ซึ่งไม่มีปัญหาในเรื่องความเค็มของน้ำก็จะมีปัญหาในเรื่องคลื่นลมและการคมนาคม ขนส่งอาหารปลา ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

การเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำในบ่อดิน

การเลี้ยงปลากะรังในบ่อดินนิยมกันน้อยมาก เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนพันธุ์ปลา เพราะการเพาะขยายพันธุ์ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจึงต้องอาศัยการรวบรวมจากธรรมชาติโดยเกษตรกรมักใช้ไซหรือลอบดักจับลูกปลา ปริมาณที่จับได้ไม่มากนักและขนาดแตกต่างกันจึงไม่สามารถหาพันธุ์ปลาขนาดเท่า ๆ กันปล่อยเลี้ยงในบ่อพร้อมกันคราวละมาก ๆ ได้ จึงทำให้การเลี้ยงปลากะรังในบ่อดินทำได้ยาก บ่อเลี้ยงปลากะรังควรมีขนาดเล็ก ๆ หลายบ่อ ขนาด $\frac{1}{2}$ -1 ไร่ เพราะพันธุ์ปลาที่รวบรวมได้จากธรรมชาติจะได้ครั้งละไม่กี่ตัวและขนาดไม่เท่ากัน จึงต้องแยกขนาดปลาที่ใกล้เคียงกันลงเลี้ยงในบ่อเดียวกัน อย่างไรก็ตามหากสามารถอนุบาลลูกปลากะรังขนาดเล็กจากธรรมชาติที่รวบรวมได้จากพ่อแม่ให้มีอัตราการรอดตายสูง การเลี้ยงปลากะรังในบ่อดินก็มีลู่วางทำได้โดยใช้เทคนิคและวิธีการเดียวกันกับการเลี้ยงปลากะพงขาวในบ่อดินแบบพัฒนา

ก. ข้อได้เปรียบของการเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำในบ่อดิน

1) ควบคุมคุณภาพน้ำได้ ลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงคุณภาพอย่างรวดเร็วในแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ปัญหาความเค็มต่ำในฤดูน้ำหลาก ปัญหาการปล่อยของเสียและสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ เป็นต้น

2) เข้าถึงสาธารณูปโภคพื้นฐานได้ดี เช่น การคมนาคมสะดวก ไฟฟ้า น้ำประปา โรงพยาบาล

ข. ข้อจำกัดของการเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำในบ่อดิน

1) ต้องมีที่ดิน หรือเช่าที่ดิน เป็นการเพิ่มต้นทุน

2) ต้นทุนการจัดการน้ำสูง เช่น ค่าไฟฟ้า สารเคมี ค่าน้ำมัน ค่าซ่อมแซมบ่อ เป็นต้น

อัตราการปล่อย

อัตราการปล่อยปลากะรังในบ่อดินขึ้นอยู่กับขนาดของลูกปลาที่เริ่มเลี้ยง หากใช้ลูกปลาขนาดเล็กหรือ 1-2 นิ้ว ควรปล่อย 3-4 ตัว/ตารางเมตร แต่หากปล่อย

ลูกพันธุ์ปลาที่มีขนาด 4-5 นิ้ว ควรปล่อย 1-2 ตัว/ตารางเมตร และหากปล่อยปลาที่โตกว่านี้คือ 7-8 นิ้ว ควรปล่อยไม่เกิน 1 ตัว/ตารางเมตร เนื่องจากการเริ่มเลี้ยงโดยใช้ลูกปลาขนาดเล็กอัตราทดจะต่ำกว่าการใช้ปลาที่มีขนาดใหญ่กว่า เนื่องจากปัญหาการกินกันเองของปลา แต่ราคาลูกพันธุ์มีราคาถูกกว่า นอกจากนี้แล้ว อัตราการปล่อยลูกปลาควรคำนึงถึงผลผลิตสุดท้ายด้วยเพื่อให้เหมาะสมกับขนาดหรือพื้นที่ของบ่อ รวมถึงความสามารถในการจัดการคุณภาพน้ำ โดยทั่วไปผลผลิตสุดท้ายต่อพื้นที่ในการเลี้ยงปลากะรังในบ่อดินประมาณ 1 กิโลกรัม/ตารางเมตร ดังนั้นหากวางแผนเลี้ยงปลาเพื่อจับปลาขนาดใหญ่ก็ควรลดอัตราการปล่อยลงให้เหมาะสม แต่หากวางแผนเลี้ยงปลาเพื่อจำหน่ายเป็นปลาน้ำขนาดเล็ก (0.7-0.8 กิโลกรัม/ตัว) อาจเพิ่มอัตราการปล่อยได้อีกเล็กน้อย

การเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำในกระชัง

ปลากะรังหรือปลากำ เป็นปลาที่นิยมเลี้ยงกันมากเช่นกัน เนื่องจากเลี้ยงง่าย โตเร็ว การจำหน่ายปลามีชีวิตมีราคาสูงกว่าปลากะพงขาวมากแต่การหาพันธุ์ปลาทำได้ยากเนื่องจากการเพาะพันธุ์สามารถทำได้ในปริมาณมากแล้ว แต่จำกัดอยู่เฉพาะบางหน่วยงาน จึงอาจทำให้มีปริมาณยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ยังคงต้องพึ่งพาพันธุ์ปลาจากธรรมชาติ การเลี้ยงปลาชนิดนี้ทำได้เฉพาะในบริเวณน้ำเค็มและน้ำกร่อยเท่านั้น บริเวณใดที่มีน้ำจืดหลากมามากในฤดูฝนจะไม่สามารถเลี้ยงปลาชนิดนี้ได้

ก. ข้อได้เปรียบของการเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำในกระชัง

- 1) ไม่ต้องใช้ที่ดิน แต่ต้องหาแหล่งน้ำและพื้นที่ ๆ ที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้ทำการเลี้ยงสัตว์น้ำได้ โดยสามารถสอบถามได้จากสำนักงานประมงจังหวัดในเขตพื้นที่ที่ต้องการเลี้ยงปลา หรือต้องขออนุญาตก่อนเริ่มเลี้ยง
- 2) ต้นทุนเริ่มเลี้ยงต่ำ
- 3) ต้นทุนการจัดการต่ำกว่าการเลี้ยงในบ่อดิน โดยเฉพาะต้นทุนการจัดการด้านน้ำ

ข. ข้อจำกัดของการเลี้ยงปลากะรังหรือปลากำในกระชัง

- 1) มีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และการระบาดของโรคในธรรมชาติ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมได้
- 2) ความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ เช่น น้ำหลาก น้ำท่วม คลื่นน้ำหรือคลื่นสึนามิ
- 3) สาธารณูปโภคเข้าถึงได้ยาก
- 4) ความเสี่ยงต่อการสูญเสียผลผลิตจากการเสียหายของกระชัง

1) การเตรียมพันธุ์ปลา พันธุ์ปลากะรังที่นำมาเลี้ยงเป็นพันธุ์ปลาที่ได้จากการรวบรวมจากธรรมชาติดังที่กล่าวมาแล้ว ถ้าปลาที่รวบรวมได้เป็นปลาขนาด 1 นิ้ว จะต้องนำไปอนุบาลให้ได้ขนาด 4 นิ้ว เสียก่อน จึงจะนำไปเลี้ยงในกระชังได้ แต่โดยปกติแล้วเกษตรกรมักจะรวบรวมลูกปลาโดยใช้ไซหรือลอบจึงมักจะได้ปลาขนาด 5-7 นิ้ว ขึ้นไป จนถึงขนาดน้ำหนัก 100-200 กรัม แล้วสามารถนำไปเลี้ยงในกระชังได้เลย

2) การจัดปลาลงเลี้ยงในกระชังและอัตราปล่อย การจัดปลากะรังลงเลี้ยงในกระชังดำเนินการเช่นเดียวกับการเลี้ยงปลากะพงขาว กล่าวคือต้องคัดปลาที่มีขนาดใกล้เคียงกันลงเลี้ยงในกระชังเดียวกัน สำหรับอัตราการปล่อยปลา กรมประมงได้แนะนำให้ปล่อยในอัตรา 15 ตัวต่อตารางเมตร ทั้งนี้อัตราการปล่อยยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ทำเลที่ตั้ง ขนาดปลาที่เริ่มปล่อย และรูปร่างของกระชังเช่นเดียวกัน หากสภาพแวดล้อมดีมากสามารถปล่อยปลาได้ถึง 60 ตัวต่อตารางเมตร จากการทดลองของกรมประมง ซึ่งได้ผลดีแล้วพบว่า สามารถปล่อยปลาขนาด 4-5 นิ้ว ลงเลี้ยงได้ในอัตรา 75 ตัวต่อตารางเมตร

3) อาหารและการให้อาหาร อาหารที่ใช้เลี้ยงปลากะรังเป็นอาหารจำพวก ปลาเป็ดสดซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้ปลาหลังเขียวเช่นเดียวกับอาหารที่ใช้เลี้ยง ปลากะพงขาว การให้อาหารต้องสับปลาสดให้เป็นชิ้นขนาดพอดีกับปากปลา และให้อาหารวันละ 2 ครั้งในตอนเช้าและตอนเย็นให้จนกระทั่งปลาอิ่มเช่นเดียวกัน การให้อาหารที่มีความสด มีคุณภาพดี จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของปลากะรังมาก อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาหารเป็นหลัก โดยปกติ แล้วอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อของปลากะรังที่เลี้ยงในกระชังจะเท่ากับ 5.6-7.1

4) การเจริญเติบโตและผลผลิต ปลากะรังขนาด 4-5 นิ้ว ที่ปล่อยเลี้ยง ในกระชังในอัตรา 75 ตัวต่อตารางเมตรจะโตได้ขนาดตลาด (400-800 กรัม) ในระยะเวลาเลี้ยง 5-6 เดือน ส่วนการเลี้ยงปลากะรังให้โต ได้ขนาด 1.2-1.3 กิโลกรัม นั้น หลังจากเลี้ยงไปได้ 5 เดือนแล้วควรคัดแยกปลาลงเลี้ยงในกระชังที่ใช้ตาอวนใหญ่ขึ้น เช่น ขนาดตา 1.5-2 นิ้ว และลดอัตราปล่อยลงเหลือ 40 ตัวต่อตารางเมตร ซึ่งจะใช้เวลาเลี้ยงต่ออีก 4-8 เดือน จากการทดลองของสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดระยอง พบว่า ปล่อยปลาขนาด 4 นิ้ว ลงเลี้ยงในกระชังด้วยอัตราปล่อย 75 ตัว ต่อตารางเมตร ภายในระยะเวลา 6 เดือนจะได้ผลผลิตเท่ากับ 40 กิโลกรัมต่อพื้นที่ กระชัง 1 ตารางเมตร โดยมีอัตราการรอดตายมากกว่า 90%

การเลี้ยงปลากะพงแดง

ปลากะพงแดง ที่นิยมเลี้ยงมี 2 ชนิด คือ *Lutjanus johni* และ *Lutjanus argentimaculatus* เป็นปลาที่ได้จากการรวบรวมลูกพันธุ์จากธรรมชาติอย่างเดียว โดยเฉพาะ *Lutjanus johni* สามารถรวบรวมได้ตั้งแต่ขนาดความยาว 2-3 นิ้วขึ้นไป การเลี้ยงปลาชนิดนี้ในปัจจุบันนิยมเลี้ยงกันในกระชังเท่านั้น

ภาพที่ 3 ปลากะพงแดง

ภาพจาก : www.siamfishing.com

ก. ข้อได้เปรียบของปลากะพงแดง

- 1) เลี้ยงง่าย โตเร็ว ราคาดี (ราคาดีกว่าปลากะพงขาว) ทนทานต่อโรค
- 2) *Lutjanus johni* สามารถทนทานต่อความเค็มในช่วงกว้างกว่าปลากะรัง ส่วน *Lutjanus argentimaculatus* มีความทนทานต่อความเค็มได้เช่นเดียวกับปลากะรัง

ข. ข้อจำกัดของปลากะพงแดง

ปลากะพงแดงหาพันธุ์ปลาได้ยาก เนื่องจากการเพาะขยายพันธุ์ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงต้องอาศัยการรวบรวมจากธรรมชาติ

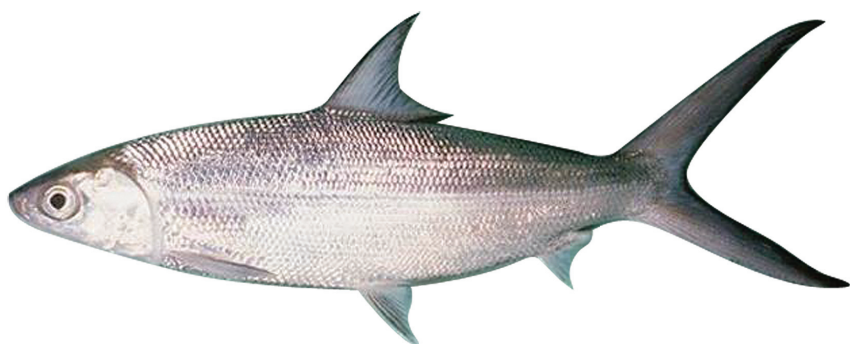
การเลี้ยงปลากะพงแดงในกระชัง

การเลี้ยงปลากะพงแดงในกระชัง สามารถปล่อยปลาลงเลี้ยงได้ 100 ตัว ต่อตารางเมตร (ปลาขนาด 500-800 กรัม) เลี้ยงด้วยอาหารพลาสติก มีความถี่ในการให้อาหาร 1-3 วันต่อครั้ง โดยให้กินจนอิ่ม พบว่า การเจริญเติบโตของปลาจะลดลงตามลำดับเช่นเดียวกับค่าอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปลากะพงขาวขนาดและความหนาแน่นเดียวกัน ค่าอัตราการเปลี่ยนแปลงอาหารเป็นเนื้อของปลากะพงแดงจะสูงกว่าเล็กน้อย

การเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเล

ปลานวลจันทร์ทะเล มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Chanos chanos* ชื่อสามัญ Milkfish ลักษณะทั่วไป รูปร่างทรงกระสวย ตากลมใสอยู่ในแว่น หัวค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับลำตัว ครีบหลังมีครีบเดียวเป็นก้านครีบอ่อนทั้งหมด ครีบหางใหญ่ และแฉกเว้าลึก เกือบบริเวณลำตัวค่อนข้างเล็กติดแน่นไม่หลุดง่าย ลำตัวด้านบนเป็นสีเขียวอมน้ำเงินและค่อย ๆ จางลงมาด้านล่างจนเป็นสีบรอนซ์เงินที่ท้อง ตัวโตเต็มที่มีขนาดลำตัวยาวกว่า 1 เมตร น้ำหนักกว่า 15 กิโลกรัม สามารถสืบพันธุ์ได้เมื่อน้ำหนักตัวตั้งแต่ 2 กิโลกรัม หรืออายุ 3 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ตามชายฝั่งทะเลทั่วไป จะพบมากในแถบจังหวัดจันทบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ และสุราษฎร์ธานี ลูกปลานวลจันทร์ทะเลวัยอ่อนจะอพยพเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณแหล่งน้ำกร่อย เมื่อโตขึ้นจึงอพยพกลับไปอาศัยอยู่ในทะเล เป็นปลาที่ว่ายน้ำเร็วและกระโดดสูง อาหารของปลานวลจันทร์ทะเล คือ สาหร่ายทะเล ปลานวลจันทร์ทะเลมีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นที่นิยมบริโภคและมีการเพาะเลี้ยงในหลายประเทศ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ไต้หวัน

ภาพที่ 4 ปลานวลจันทร์ทะเล

ภาพจาก : <http://www.welovethaiking.com>

ก. ข้อได้เปรียบของปลานวลจันทร์ทะเล

1) ปลานวลจันทร์ทะเลเป็นปลาที่มีรสชาติดี เลี้ยงง่าย โตเร็ว ทนทานต่อโรค สามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม จัดเป็นปลากินพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในบ่อที่มีชี้แดดมาก

2) พ่อแม่พันธุ์ปลานวลจันทร์ทะเลที่มีการเลี้ยงในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะมีอายุ 15-20 ปี โดยจะเริ่มปล่อยไข่และน้ำเชื้อได้เมื่อมีอายุ 3 ปีขึ้นไป

3) ปลานวลจันทร์ทะเล หากนำไปแปรรูปแล้วจะช่วยให้ราคาที่สูงขึ้นได้ เช่น ปลานวลจันทร์ทะเลก้านนิ่มรมควัน ปลานวลจันทร์ทะเลหมักสูตรฟิลิปปินส์ ปลานวลจันทร์ทะเลแดดเดียว

ข. ข้อจำกัดของปลานวลจันทร์ทะเล

1) ปลานวลจันทร์ทะเลแม้จะเป็นปลาที่มีรสชาติดีแต่เนื่องจากมีก้างมากจึงไม่เป็นที่นิยมบริโภค จึงต้องนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

2) ลูกพันธุ์ปลานวลจันทร์ทะเลที่นำมาเลี้ยงในบ่อดินส่วนใหญ่ได้มาจากธรรมชาติซึ่งมีปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอน จึงมีแนวทางการแก้ไขปัญหานี้โดยการสร้างแหล่งขุนเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นแหล่งผลิตลูกพันธุ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร

การเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเลในบ่อดิน

การอนุบาลลูกปลานวลจันทร์ทะเลวัยอ่อน จะเริ่มให้อาหารลูกปลานวลจันทร์ทะเลเมื่อลูกปลาอายุ 2 วัน ซึ่งเป็นระยะที่ลูกปลาเริ่มเปิดปาก โดยให้อาหารเป็นโรติเฟอร์ และปรับสีน้ำในบ่ออนุบาลด้วยแพลงก์ตอนพืชชนิด *Tetraselmis* เมื่อลูกปลานวลจันทร์ทะเลมีอายุ 20 วัน อนุบาลด้วยอาร์ทีเมียแรกฟัก และปรับเป็นอาหารสำเร็จรูปเมื่อลูกปลานวลจันทร์ทะเลมีอายุ 30 วันขึ้นไป โดยให้อาหารวันละ 3 มื้อ สำหรับความเค็มที่ใช้ในการอนุบาลแรกฟักจนถึงอายุ 15 วัน จะใช้ความเค็มระหว่าง 30-33 พีพีที หลังจากนั้นจะปรับลดความเค็มลงจนเหลือ

20 ฟิฟตี อนุบาลลูกปลานวลจันทร์ทะเลในโรงเพาะฟักจนมีขนาดความยาวลำตัว 1.5-2 เซนติเมตร หรืออายุประมาณ 45 วัน สามารถนำลูกปลาไปเลี้ยงต่อไปในบ่อดินได้

การเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเลในบ่อดิน ทำการเตรียมบ่อโดยสูบน้ำออกจากบ่อ แล้วตากบ่อให้แห้ง โรยปูนขาวอัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ จากนั้นปล่อยน้ำเข้าบ่อ สูงประมาณ 0.5 เมตร ใส่ปุ๋ยเพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติประเภทสาหร่าย ซีแพค แพลงก์ตอนขนาดเล็กในบ่อ แล้วเพิ่มระดับน้ำให้สูงขึ้นเป็นประมาณ 1 เมตร ใช้วนตาถี่ กันเป็นคอกบริเวณมุมบ่อเพื่อใช้เป็นท่อนุบาลและฝึกลูกปลาให้ชินกับการให้อาหาร ในระยะแรก เริ่มปล่อยลูกปลาขนาด 1.5-2 เซนติเมตร อัตราการปล่อย 3-5 ตัว ต่อพื้นที่บ่อ 1 ตารางเมตร ให้อาหารเม็ดสำหรับปลากินพืชวันละ 2 มื้อ เข้า-บ่าย เมื่อเลี้ยงไปได้ประมาณ 1 เดือนจึงรื้อคอกกันออก ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 8 เดือน ปลาจะมีขนาด 600-700 กรัม ซึ่งเป็นขนาดที่ตลาดต้องการ เกษตรกรสามารถ จับไปจำหน่ายได้

การเลี้ยงปลาในกระชัง

การเลี้ยงปลาในกระชังก็เป็นวิธีการหนึ่งที่เกษตรกรนิยมกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะการเลี้ยงปลาในกระชังมีความเหมาะสมกับสภาพท้องที่ตามแหล่งน้ำตื้น เช่น ปากแม่น้ำ ลำคลอง ริมชายฝั่งทะเลหรือแหล่งน้ำกร่อยในทะเลสาบ ซึ่งสามารถ ดัดแปลงเป็นที่เลี้ยงปลาได้สะดวก ลงทุนน้อย ใช้พื้นที่น้อยแต่สามารถเลี้ยงปลาได้ เป็นจำนวนมาก ๆ นอกจากนั้นแล้วยังไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับปัญหาคุณภาพของน้ำ ที่ใช้เลี้ยงปลาอีกด้วย สำหรับปลาที่นิยมเลี้ยงมีอยู่ 3 ชนิด คือ ปลากะพงขาว (*Lates calcarifer*) ปลากะรังหรือปลาเก๋า (*Epinephelus tauvina*) และ ปลากะพงแดง (*Lutjanus Johni*)

1. การเลือกทำเลเพื่อการติดตั้งกระชังเลี้ยงปลา

ก. เป็นบริเวณปากแม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือชายฝั่งทะเล ซึ่งมีน้ำไหลถ่ายเทได้ดี มีการขึ้นลงของกระแสน้ำ และเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดในฤดูร้อนควรมีความลึกไม่น้อยกว่า 2 เมตร

ข. เป็นบริเวณที่มีคลื่นลมสงบ เพื่อให้กระชังปลอดภัยจากการทำลายของคลื่นลม เช่น บริเวณที่ลึกเข้าไปในทะเลสาบ ปากแม่น้ำ ลำคลอง และอ่าวปิดบางแห่ง

ค. เป็นบริเวณที่อยู่ห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม อันจะเป็นเหตุให้เกิดน้ำเสียซึ่งจะเป็นพิษต่อปลาที่เลี้ยงหรืออาจเป็นพิษแก่ผู้บริโภคเนื้อปลาได้

ง. แหล่งที่วางกระชังควรอยู่ห่างจากเส้นทางสัญจรทางน้ำ เพื่อให้กระชังปลอดภัยจากการถูกเรือชน อันจะเป็นเหตุให้กระชังเสียหาย ปลาหนีออกจากกระชังได้

จ. แหล่งที่วางกระชังเลี้ยงปลาควรมีการคมนาคมที่ดี เพื่อสะดวกกับการขนส่งปลาเหื่อยและการจำหน่ายผลผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีจำหน่ายปลาที่มีชีวิตซึ่งจะจำหน่ายได้ในราคาสูง

2. รูปแบบของกระชังเลี้ยงปลา

สามารถแบ่งรูปแบบของกระชังเลี้ยงปลาน้ำกร่อยตามลักษณะของโครงสร้างออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ กระชังประจำที่ และกระชังลอย ซึ่งการเลี้ยงปลาน้ำกร่อยในกระชัง จะเลือกสร้างกระชังแบบใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น

ก. กระชังประจำที่ ตัวกระชังจะผูกยึดติดกับเสาหลักซึ่งปักไว้กับพื้นดินอย่างแข็งแรง การเลือกใช้วัสดุ ชนิด ขนาด และความแข็งแรง ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศและภัยธรรมชาติที่มักเกิดขึ้นอยู่ประจำว่าจำเป็นต้องใช้ความแข็งแรงมากน้อยเพียงใด กระชังแบบนี้จะไม่สามารถลอยขึ้นลงตามระดับน้ำ และการขึ้นลงของน้ำได้ ดังนั้นบริเวณแหล่งเลี้ยงจะมีความลึกเมื่อน้ำขึ้นสูงสุดไม่เกิน

2.50 เมตร โดยมีระดับน้ำขึ้นสูงสุดต่ำสุดแตกต่างกันประมาณ 50-60 เซนติเมตร บริเวณที่เกษตรกรสามารถใช้วิธีการแบบนี้ได้เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่แถบชายฝั่งทะเล ด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย เช่น จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ทางภาคใต้ เช่น จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี

ข. กระชังลอยน้ำ กระชังแบบนี้เหมาะสำหรับการเลี้ยงปลาในบริเวณแหล่งเลี้ยงที่มีน้ำลึกไม่ต่ำกว่า 2 เมตรในช่วงน้ำลงต่ำสุด และระดับน้ำขึ้นลงแตกต่างกันมากกว่า 1 เมตรขึ้นไป ตัวกระชังจะผูกแขวนอยู่กับแพหรือทุ่นลอย ซึ่งลอยขึ้นลงตามการขึ้นลงของกระแสน้ำ แพที่ใช้มีตั้งแต่การใช้ไม้ไผ่ผูกเป็นแพลูกบวบ บ้างก็นิยมใช้ทุ่นโฟมทำเป็นทุ่นพยุงแพ โดยใช้ไม้หรือท่อเหล็กแป้น้ำทำเป็นโครงแพ ซึ่งจะเสริมความแข็งแรงได้ดีขึ้น การเลี้ยงปลาน้ำกร่อยแบบกระชังลอยนี้นิยมทำกันบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน เช่น จังหวัดสตูล ตรัง กระบี่ ภูเก็ต พังงา ลักษณะของการทำกระชังแบบลอยนี้สามารถแยกออกได้เป็น 2 แบบย่อย คือ

1) กระชังลอยแบบมีโครง กระชังแบบนี้จะมีส่วนที่ให้ความแข็งแรง และกระชังคงรูปอยู่ได้ เรียกว่า โครงกระชัง กระชังที่มีโครงตัวกระชังจะสามารถกางได้เต็มที่ตามลักษณะของโครงซึ่งจะทำให้การถ่ายเทหมุนเวียนน้ำได้ดีและกระชังไม่ลู่ไปตามกระแสน้ำ โครงกระชังทำด้วยวัสดุที่มีความแข็งแรงพอสมควร เช่น ไม้ เหล็ก แป้งกลมเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 นิ้ว การออกแบบโครงกระชังสามารถออกแบบให้มีโครงอยู่ด้านในหรือด้านนอกของกระชังก็ได้ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการใช้งาน

2) กระชังลอยแบบไม่มีโครง กระชังแบบนี้ตัวกระชังสามารถลู่ไปตามความเร็วกระแสน้ำได้ง่ายเนื่องจากไม่มีโครงยึดจึงต้องใช้วัสดุที่มีน้ำหนักพอประมาณ ถ่วงตามมุมล่างกระชังเพื่อให้กระชังคงรูปตามต้องการอยู่ได้ อย่างไรก็ตามเนื้ออวนจะไม่กางเต็มที่และสามารถลู่ไปตามกระแสน้ำได้ ถ้ากระแสน้ำแรงการถ่ายเทหมุนเวียนน้ำไม่ดีเท่ากับกระชังแบบมีโครง กระชังเลี้ยงปลาในปัจจุบันนิยมทำเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ขนาดที่นิยมใช้กันมากโดยทั่ว ๆ ไป คือ ขนาด 3x3x2 เมตร 4x4x2 เมตร และ 5x5x2 เมตร

3. การติดตั้งกระชัง

การติดตั้งกระชังให้มีความมั่นคงแข็งแรงนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการติดตั้งกระชังนั้น ได้แก่ กระแสน้ำ และคลื่นลม ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการวางกระชังขวางกระแสน้ำ หรือคลื่นลม ในกรณีที่เป็นกระชังลอยจะใช้สมอยึดกระชังหรือแพให้คงที่อยู่ได้โดยไม่ลอยไปตามกระแสน้ำ โดยเตรียมสมอให้เหมาะสมสามารถทนแรงของกระแสน้ำได้ เชือกที่ใช้ผูกยึดแพหรือทุ่นลอยกับสมอควรมีความเหมาะสมกับระดับความลึกเมื่อน้ำขึ้นสูงสุด ในการติดตั้งกระชังหลาย ๆ ลูกติดต่อกัน ระยะของการวางกระชังในแต่ละลูกควรมีระยะที่ห่างกันพอสมควรเพื่อให้ น้ำมีการหมุนเวียนถ่ายเทได้สะดวก

โรคปลาและการป้องกันรักษา

ปัญหาการตายของปลาเนื่องจากโรคและพยาธินับเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยทั้งในปลาวัยอ่อน ในระยะอนุบาลจนถึงขนาดพ่อแม่พันธุ์ที่มีน้ำหนัก 3-4 กิโลกรัมขึ้นไป ซึ่งส่งผลให้ผู้เลี้ยงสูญเสียค่าใช้จ่ายและผลผลิตที่ควรจะได้ไปอย่างมากมาย สาเหตุการตายของปลานั้นถ้าเราได้ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการถูกกินหรือการกินกันเองตามวิสัยของปลา กินเนื้อด้วยการหมั่นคัดขนาดปลาแยกออกไปเลี้ยงต่างหากแล้ว ยังมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปลาเป็นโรค คือ

1. โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส

ได้แก่ โรคลิ้มโฟซิสทิส ซึ่งทำให้เกิดเนื้องอกเป็นเหตุ ปูดบวมตามโคนครีบกาว ตัว หัว และปาก ปลาจะแสดงอาการดังกล่าวประมาณ 2-3 เดือน แล้วจะหายไปเองโดยไม่จำเป็นต้องใช้ยารักษา

2. โรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรีย

ตามปกติในแหล่งน้ำทั่วไปจะมีแบคทีเรียชนิดต่าง ๆ ปนอยู่มากมายแต่แบคทีเรียดังกล่าวจะก่อให้เกิดโรคได้ต่อเมื่อปลาอ่อนแอหรือบอบช้ำ เชื้อแบคทีเรียสำคัญที่สามารถก่อให้เกิดโรคปลา ได้แก่ เชื้อแอโรโมแนส ไฮโดรฟิลลา เชื้อแฟล็กซิลแบคทีเรีย และเชื้อไวรัสโอ ปลาที่เป็นโรคติดต่อเชื้อแบคทีเรียมักมีอาการเป็นจุดขาวเล็ก ๆ ที่ผิวหนัง จากนั้นจะเห็นเป็นรอยเลือดคั่ง แล้วกลายเป็นแผลเน่าลึกลงไปในเนื้อจนถึงกระดูกแล้วปลาก็จะตายในที่สุด การรักษานิยมแช่ให้กินหรือฉีดยาปฏิชีวนะ

3. โรคที่เกิดจากโปรโตซัว

พวกโปรโตซัวที่มีขนสั้นทำให้ปลาตายตั้งแต่อายุ 10-20 วัน จนถึงปลาโตที่มีอายุ 2-3 เดือน โรคที่พบมาก ได้แก่ โรคจุดขาว ทริคโคดينا อีพิสไทลิส เฮนรีโกยา โอโอไดเนียม สคริปปีเดีย โอฟิสโตเน็คตัส เป็นต้น การรักษานิยมแช่ในฟอร์มาลิน 260 ส่วน ในน้ำล้านส่วน ไม่เกิน 30 นาที

4. โรคที่เกิดจากหนอนพยาธิ

ที่ทำให้เกิดปัญหามากที่สุด คือ พวกโมโนจีน ซึ่งพบมากในฤดูฝน มักเกาะปลาขนาดเล็กจนถึงปลาวัยรุ่น ทำให้เหงือกปลาเกิดแผลเปื่อย ปลามักผอม ไม่กินอาหาร

5. โรคที่เกิดจากเชื้อรา

เชื้อรามักเข้าไปเกาะและเจริญเติบโตในปลาที่อ่อนแอแต่ถ้าไม่มีการภายนอกแสดงให้เห็น ปลาจะทยอยตายไปเรื่อย ๆ การรักษาใช้วิธีแช่ในสารกำจัดเชื้อรา เช่น ด่างทับทิม ฟอร์มาลิน จุนสี

6. โรคที่เกิดจากพยาธิกลุ่มครีเสเชียบ

เป็นพวกเห็บปลา เหาปลา และไรน้ำ อาจทำให้ปลาตายถึงร้อยละ 70 ขึ้นไป พยาธิในกลุ่มนี้ที่พบบ่อย ๆ ได้แก่ กาลิกัส เออเกลิลัส แนนเทีย เลอแนโทรปัส และเหาปลา (อิก้า) พยาธิในกลุ่มนี้มักเกาะตามเหงือก กระพุ้งแก้ม ผิวตัว และตามครีบ ทำให้ปลาพอมและว้ายสีข้างกับข้างบ่อหรือกระชัง การรักษาแซปลาที่มีพยาธิกลุ่มนี้ เกาะอยู่ในสารละลายดีฟเทอเร็็กซ์ หรือฟอร์มาลิน

7. โรคที่เกิดจากความไม่สมดุลของธาตุอาหาร

ปลาที่กินอาหารซึ่งมีส่วนประกอบของธาตุอาหาร ไม่ครบตามความจำเป็น มักไม่แข็งแรง ภูมิต้านทานต่อโรคพยาธิต่ำ และระบบสืบพันธุ์วางไข่ไม่สมบูรณ์ อาการของปลาที่เป็นโรคขาดความสมดุลของธาตุอาหารมักเป็นอาการเรื้อรัง ไม่ตายในทันที จะตายวันละ 2-3 ตัว ไปเรื่อย ๆ ส่วนใหญ่มักมีอาการตัวดำคล้ำกว่าปกติ ว้ายส่าย ๆ กลางน้ำ และนอนที่ก้นภาชนะในที่สุด

8. โรคที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมไม่เหมาะสม

ในสภาวะแวดล้อมของน้ำไม่เหมาะสม เช่น มีสภาวะเป็นพิษหรือมีสารพิษ เจือปน ปลาจะเกิดความเครียด เนื่องจากต้องต่อสู้เอาชีวิตรอดโดยปลาอาจตาย ในทันทีโดยไม่มีอาการใด ๆ ปรากฏ ถ้าเกิดสารพิษมีปริมาณมากหรือรุนแรง ในทันทีทันใด แต่ถ้ามีสารพิษในปริมาณน้อยปลา就会有อาการป่วยแบบเรื้อรัง หายใจถี่กว่าปกติ และมีเมือกมากผิดปกติ การรักษาและป้องกันได้โดยรีบเปลี่ยนน้ำ

อย่างไรก็ตาม การป้องกันและรักษาโรคปลาจำเป็นต้องทราบสาเหตุของการเกิดโรคที่แน่ชัด โดยจะต้องมีการวินิจฉัยอย่างถูกต้องทางวิชาการ พร้อมกันนั้น ก็ต้องทราบลักษณะอาการของโรค ฤดูกาลเกิดโรค และสภาพแวดล้อมที่ทำให้ ปลาตายหรือเป็นโรค เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวินิจฉัยโรคและเป็นประโยชน์มาก

ต่อการป้องกันและรักษา นอกจากนี้ในการรักษาโรคปลามีสิ่งที่ควรคำนึงถึงให้มาก คือ ภาชนะที่ใช้แช่ปลา อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ เช่น ถัง บ่อ หรือกระชัง ผ้าใบ แอร์ปั๊ม กระชังผ้าใบเป็นภาชนะที่เหมาะสมสำหรับการแช่ปลาเนื่องจากสะดวกในการขนย้าย หลักการอย่างง่าย ๆ ในการแช่ปลาในกระชังผ้าใบ คือ

- ก. กางกระชังผ้าใบใกล้กระชังปลาเป็นโรค ติดแอร์ปั๊ม
- ข. วางกระชังอวนที่จะใส่ปลาซ้อนในกระชังผ้าใบ
- ค. ตวงน้ำใส่ในกระชังผ้าใบให้ได้ปริมาณตามต้องการ เช่น 200 ลิตร 300 ลิตร
- ง. ตวงยาตามที่คำนวณอย่างดีแล้ว ใส่ในน้ำที่ตวงไว้
- จ. คัดปลาจากกระชังที่เป็นโรคใส่ในกระชังที่เตรียมยาไว้
- ฉ. ทิ้งไว้ตามกำหนดเวลา
- ช. ดึงกระชังผ้าใบออก ปลาก็จะอยู่ในกระชังอวนใบใน

9. การป้องกันไม่ให้ปลาเป็นโรค

- ก. เลือกสถานที่เลี้ยง หรือวางกระชังให้เหมาะสม
- ข. หมั่นทำความสะอาดกระชังบ่อย ๆ ทุก ๆ 1 เดือน เพื่อให้ น้ำมีการถ่ายเทได้สะดวก
- ค. ให้อาหารปลาแต่พอดี อย่าให้อาหารมากเกินไป เพราะจะทำให้ อาหารเหลือและเน่าเสีย ทำให้น้ำเสียไปด้วย
- ง. ควรให้อาหารที่มีคุณภาพและมีความสด (ปลาเปิด)
- จ. การขนย้ายปลา คัดขนาด หรือการรวบรวมจากแหล่งน้ำธรรมชาติ พยายามอย่าให้ปลาบอบขี้มากเกินไป และควรแช่ยาทุกครั้งที่มีการขนย้ายปลา คัดขนาดปลา หรือปลาที่รวบรวมได้จากธรรมชาติ

บรรณานุกรม

- กรมประมง. กองพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง. (2536). การเลี้ยงปลา
น้ำกร่อย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด.
- สมโภชน์ อัคระทวีวัฒน์. (2545). ภาพปลาและสัตว์น้ำของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา
- (2560). โครงการฟาร์มทะเลตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
ต.บางแก้ว อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี [แผ่นพับ]. กรุงเทพฯ: โครงการ
ฟาร์มทะเลตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
ต.บางแก้ว อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี.

สถานที่ติดต่อของกรมประมง

1. กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 1 (เชียงใหม่)	โทร. 0 5349 8428
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดลำพูน	โทร. 0 5358 4566
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดแม่ฮ่องสอน	โทร. 0 5368 4194
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 2 (เชียงราย)	โทร. 0 5315 4505
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดแพร่	โทร. 0 5463 5024
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดน่าน	โทร. 0 5479 3010
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 3 (พิจิตร)	โทร. 0 5661 1309
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพชรบูรณ์	โทร. 0 5672 1815
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสุโขทัย	โทร. 0 5561 5627
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดกำแพงเพชร	โทร. 0 5571 3473
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 4 (อุดรธานี)	โทร. 0 4222 1167
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดหนองคาย	โทร. 0 4245 1195
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเลย	โทร. 0 4282 1076
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนครพนม	โทร. 0 4250 3616
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 5 (ยโสธร)	โทร. 0 4575 6608
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดศรีสะเกษ	โทร. 0 4561 3359
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอำนาจเจริญ	โทร. 0 4554 0212
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมุกดาหาร	โทร. 0 4204 9775
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 6 (ขอนแก่น)	โทร. 0 4324 6654
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดกาฬสินธุ์	โทร. 0 4301 9618
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดร้อยเอ็ด	โทร. 0 4356 9116
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมหาสารคาม	โทร. 0 4377 7439
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 7 (ชลบุรี)	โทร. 0 3834 1166
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดปราจีนบุรี	โทร. 0 3745 2590-1
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระแก้ว	โทร. 0 3724 7967
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดตราด	โทร. 0 3951 0963
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 8 (พระนครศรีอยุธยา)	โทร. 0 3570 4171
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอ่างทอง	โทร. 0 3586 6497
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดปทุมธานี	โทร. 0 2546 3186
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 9 (ชัยนาท)	โทร. 0 5640 5060
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอุทัยธานี	โทร. 0 5698 0587
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระบุรี	โทร. 0 3620 2736-7
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสิงห์บุรี	โทร. 0 3655 1011

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 10 (กาญจนบุรี)	โทร. 0 3461 1144
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสมุทรปราการ	โทร. 0 2707 1655
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี	โทร. 0 3291 9572-3
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 11 (ตรัง)	โทร. 0 7527 0640
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนครศรีธรรมราช	โทร. 0 7584 5183
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสตูล	โทร. 0 7477 5455
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเขต 12 (สงขลา)	โทร. 0 7424 2422
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดปัตตานี	โทร. 0 7333 0984
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดนราธิวาส	โทร. 0 7353 5095

2. กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	โทร. 0 3943 3216-8
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเขต 1 (ฉะเชิงเทรา)	โทร. 0 3553 1387
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจันทบุรี	โทร. 0 3932 0959
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งระยอง	โทร. 0 3865 5191
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเขต 2 (สมุทรสาคร)	โทร. 0 3442 6220
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเพชรบุรี	โทร. 0 3277 0820
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งประจวบคีรีขันธ์	โทร. 0 3266 1398
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเขต 3 (สุราษฎร์ธานี)	โทร. 0 7725 5288
ศูนย์พัฒนาประมงพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	โทร. 0 7541 6180-1
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งระนอง	โทร. 0 7788 0907-9
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเขต 4 (กระบี่)	โทร. 0 7566 2059-60
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งตรัง	โทร. 0 7527 4077-8
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเขต 5 (ภูเก็ต)	โทร. 0 7651 0053
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งพังงา	โทร. 06 5048 7015
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเขต 6 (สงขลา)	โทร. 0 7431 1895
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งปัตตานี	โทร. 0 7333 0631-2
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งนราธิวาส	โทร. 0 7353 0425

3. กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต 1 (พะเยา)	โทร. 0 5443 1251
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดตาก	โทร. 0 5551 1020
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลำปาง	โทร. 0 5482 5594-5
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก	โทร. 0 5536 9066
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต 2 (นครสวรรค์)	โทร. 0 5627 4501
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสุพรรณบุรี	โทร. 0 3544 0257
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลพบุรี	โทร. 0 3651 0520

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดระยอง
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเพชรบุรี
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต 3 (สกลนคร)
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดชัยภูมิ
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต 4 (อุบลราชธานี)
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสุรินทร์
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครราชสีมา
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต 5 (สุราษฎร์ธานี)
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพัทลุง
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดยะลา
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดขอนแก่น (เขื่อนอุบลรัตน์)

โทร. 0 3802 7905
 โทร. 0 3241 6521-2
 โทร. 0 4271 1447
 โทร. 0 4489 0513-4
 โทร. 0 4525 4332
 โทร. 0 4451 1335
 โทร. 0 4493 3581-2
 โทร. 0 7731 3598-9
 โทร. 0 7482 9886
 โทร. 0 7329 7042
 โทร. 0 4344 6109

4. กองวิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำปทุมธานี
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำอุดรดิตถ์
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำบุรีรัมย์
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำชุมพร
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำเพชรบุรี
 ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำนครศรีธรรมราช

โทร. 0 2904 1557
 โทร. 0 5549 1002
 โทร. 0 4463 4861
 โทร. 0 7751 0310-11
 โทร. 0 3277 0748
 โทร. 0 7553 6157

5. กองวิจัยและพัฒนาสุขภาพสัตว์น้ำ

โทร. 0 2561 4211

6. กองวิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์น้ำ

โทร. 0 2562 0513

7. สำนักงานประมงพื้นที่กรุงเทพมหานคร

โทร. 0 2558 0197-8

8. สำนักงานประมงจังหวัด 76 จังหวัด

สำนักงานประมงจังหวัดกระบี่
 สำนักงานประมงจังหวัดกาญจนบุรี
 สำนักงานประมงจังหวัดกาฬสินธุ์
 สำนักงานประมงจังหวัดกำแพงเพชร
 สำนักงานประมงจังหวัดขอนแก่น
 สำนักงานประมงจังหวัดจันทบุรี
 สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา
 สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี
 สำนักงานประมงจังหวัดชัยนาท
 สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ
 สำนักงานประมงจังหวัดชุมพร
 สำนักงานประมงจังหวัดเชียงราย

โทร. 0 7551 1799
 โทร. 0 3456 4302
 โทร. 0 4381 1034
 โทร. 0 5570 5062-3
 โทร. 0 4324 6030-1
 โทร. 0 3932 7035
 โทร. 0 3851 1852
 โทร. 0 3839 8049
 โทร. 0 5641 1301
 โทร. 0 4481 7760
 โทร. 0 7751 1298
 โทร. 0 5315 2091

สำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่	โทร. 0 5332 8491
สำนักงานประมงจังหวัดตรัง	โทร. 0 7521 8541
สำนักงานประมงจังหวัดตราด	โทร. 0 3951 1269
สำนักงานประมงจังหวัดตาก	โทร. 0 5551 5616
สำนักงานประมงจังหวัดนครนายก	โทร. 0 3731 1024
สำนักงานประมงจังหวัดนครปฐม	โทร. 0 3434 0034-5
สำนักงานประมงจังหวัดนครพนม	โทร. 0 4251 1388
สำนักงานประมงจังหวัดนครราชสีมา	โทร. 0 4425 2670
สำนักงานประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช	โทร. 0 7535 6150
สำนักงานประมงจังหวัดนครสวรรค์	โทร. 0 5680 3547
สำนักงานประมงจังหวัดนนทบุรี	โทร. 0 2595 0982-3
สำนักงานประมงจังหวัดนราธิวาส	โทร. 0 7353 2052
สำนักงานประมงจังหวัดน่าน	โทร. 0 5471 6421
สำนักงานประมงจังหวัดบุรีรัมย์	โทร. 0 4461 1986
สำนักงานประมงจังหวัดปทุมธานี	โทร. 0 2581 6373
สำนักงานประมงจังหวัดปะจวาศรีจันทร์	โทร. 0 3260 2010
สำนักงานประมงจังหวัดปราจีนบุรี	โทร. 0 3721 7003
สำนักงานประมงจังหวัดปัตตานี	โทร. 0 7334 9591
สำนักงานประมงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	โทร. 0 3533 5085
สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา	โทร. 0 5443 1420
สำนักงานประมงจังหวัดพังงา	โทร. 0 7648 1438-9
สำนักงานประมงจังหวัดพัทลุง	โทร. 0 7460 4631
สำนักงานประมงจังหวัดพิจิตร	โทร. 0 5661 1126
สำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก	โทร. 0 5532 2707
สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี	โทร. 0 3242 6032
สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบูรณ์	โทร. 0 5672 1477
สำนักงานประมงจังหวัดแพร่	โทร. 0 5451 1999
สำนักงานประมงจังหวัดภูเก็ต	โทร. 0 7621 2460
สำนักงานประมงจังหวัดมหาสารคาม	โทร. 0 4377 7484
สำนักงานประมงจังหวัดมุกดาหาร	โทร. 0 4261 1604
สำนักงานประมงจังหวัดแม่ฮ่องสอน	โทร. 0 5361 1346
สำนักงานประมงจังหวัดยโสธร	โทร. 0 4558 0218-9
สำนักงานประมงจังหวัดยะลา	โทร. 0 7321 3971
สำนักงานประมงจังหวัดร้อยเอ็ด	โทร. 0 4351 3034
สำนักงานประมงจังหวัดระนอง	โทร. 0 7780 0134
สำนักงานประมงจังหวัดระยอง	โทร. 0 3869 4094
สำนักงานประมงจังหวัดราชบุรี	โทร. 0 3233 7656

สำนักงานประมงจังหวัดลพบุรี	โทร. 0 3677 0002
สำนักงานประมงจังหวัดลำปาง	โทร. 0 5426 5056
สำนักงานประมงจังหวัดลำพูน	โทร. 0 5351 1430
สำนักงานประมงจังหวัดเลย	โทร. 0 4281 1975
สำนักงานประมงจังหวัดศรีสะเกษ	โทร. 0 4561 1939
สำนักงานประมงจังหวัดสกลนคร	โทร. 0 4271 3664
สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา	โทร. 0 7431 1302
สำนักงานประมงจังหวัดสตูล	โทร. 0 7477 2201
สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการ	โทร. 0 2173 9181
สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรสงคราม	โทร. 0 3471 1258
สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรสาคร	โทร. 0 3441 1846
สำนักงานประมงจังหวัดสระแก้ว	โทร. 0 3724 1729
สำนักงานประมงจังหวัดสระบุรี	โทร. 0 3621 1456
สำนักงานประมงจังหวัดสิงห์บุรี	โทร. 0 3650 7184
สำนักงานประมงจังหวัดสุโขทัย	โทร. 0 5561 1556
สำนักงานประมงจังหวัดสุพรรณบุรี	โทร. 0 3555 5458
สำนักงานประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี	โทร. 0 7724 0612
สำนักงานประมงจังหวัดสุรินทร์	โทร. 0 4451 4590
สำนักงานประมงจังหวัดหนองคาย	โทร. 0 4241 1711
สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู	โทร. 0 4237 8471
สำนักงานประมงจังหวัดอ่างทอง	โทร. 0 3561 1125
สำนักงานประมงจังหวัดอำนาจเจริญ	โทร. 0 4598 0324
สำนักงานประมงจังหวัดอุดรธานี	โทร. 0 4224 5634
สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิษฐ์	โทร. 0 5541 1372
สำนักงานประมงจังหวัดอุทัยธานี	โทร. 0 5651 1904
สำนักงานประมงจังหวัดอุบลราชธานี	โทร. 0 4547 4056
สำนักงานประมงจังหวัดบึงกาฬ	โทร. 0 4249 2473

คำแนะนำ

การป้องกันสัตว์น้ำจากภัยธรรมชาติ

“ภัยธรรมชาติ” หมายถึง อันตรายจากสิ่งที่เกิด มี และเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ โดยมิได้มีการปรุงแต่ง อาทิ อุทกภัย และฝนแล้ง เป็นต้น กรมประมง จึงขอเสนอแนวทางป้องกันหรือลดความสูญเสีย และความเสียหายแก่เกษตรกร ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจากการประสพภาวะฝนแล้ง ฝนตกฤดู และอุทกภัย ดังนี้

ภาวะฝนแล้ง

ภาวะฝนแล้งและฝนทิ้งช่วงทำให้ปริมาณน้ำมีน้อยทั้งในแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำชลประทานซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเกิดผลกระทบต่อการประมง ตลอดจนสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการแพร่ขยายพันธุ์ และการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ โดยมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. ควบคุมการใช้น้ำและรักษาปริมาณน้ำใน池เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีการสูญเสียน้อย เช่น การรั่วซึม การกำจัดวัชพืช
2. ทำรมเงาให้สัตว์น้ำเข้าพักและป้องกันการกระเหยน้ำบางส่วน
3. ลดปริมาณการให้อาหารสัตว์น้ำที่มากเกินไปจนเป็นสาเหตุให้น้ำเสีย
4. เพิ่มปริมาณออกซิเจนโดยใช้เครื่องสูบน้ำจากกันบ่อพ่นให้สัมผัสอากาศและไหลคืนลงบ่อ
5. ปรับสภาพดินและคุณสมบัติของน้ำ เช่น น้ำลึก 1 เมตร ใส่ปูนขาว 50 กก./ไร่ ถ้าพื้นบ่อมีตะกอนหรือแกลบมากเกินไป ควรใส่เกลือ 50 กก./ไร่ เพื่อปรับสภาพผิวดินให้ดีขึ้น
6. จับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดขึ้นจำหน่ายหรือบริโภคในเวลาเช้าหรือเย็น เพื่อลดปริมาณสัตว์น้ำในบ่อ
7. ตรวจสอบคุณสมบัติของน้ำจากภายนอกที่จะสูบเข้าบ่อเลี้ยง เช่น พบว่ามีตะกอนและแร่ธาตุต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ควรลดการสูบน้ำเข้าบ่อ
8. งดเว้นการบวกรวมสัตว์น้ำเพราะการตกใจจะทำให้สัตว์น้ำสูญเสียพลังงานและอาจตายได้
9. งดเว้นการขนย้ายสัตว์น้ำโดยเด็ดขาด หากจำเป็นควรทำอย่างระมัดระวัง
10. แจ้งความเสียหายตามแบบฟอร์มกรมประมง เพื่อการขอรับความช่วยเหลืออย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

ภาวะฝนตกฤดู

การเตรียมการรับภาวะฝนตกฤดู เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ไม่ควรสูบน้ำฝนแรกเข้าบ่อ เพราะน้ำจะพัดพาสิ่งสกปรกจากผิวดินลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ควรปล่อยให้น้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้น จึงนำน้ำไปใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. ควรสูบน้ำในบ่อให้สัมผัสอากาศจะช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนและป้องกันการแบ่งชั้นของน้ำ
3. ป้องกันการไหลของน้ำฝนที่จะชะล้างแร่ธาตุและสารเคมีจากผิวดินลงสู่บ่อ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำได้
4. งดการบวกรวม การจับ และขนย้ายสัตว์น้ำ ควรรอกกว่าคุณสมบัติของน้ำมีสภาพดีเป็นปกติ
5. งดจับสัตว์น้ำเพื่อการอนุรักษ์ เนื่องจากสัตว์น้ำจะผสมพันธุ์หลังจากฝนตกใหม่ ๆ

ภาวะอุทกภัย

การป้องกันสัตว์น้ำสูญหายจากภาวะอุทกภัยควรปฏิบัติตามสภาวะการณ์ก่อนเกิดภาวะอุทกภัย คือ ให้จับสัตว์น้ำที่ได้ขนาดตลาดต้องการออกจำหน่ายก่อนช่วงมรสุมในฤดูฝน พร้อมทั้งสร้างกระชังในลอน กระชังเนื่ออวน บ่อซีเมนต์ หรือชิงอวนในลอนล้อมรอบบ่อ เพื่อกักขังสัตว์น้ำ

“สัตว์น้ำจะปลอดภัย ให้ป้องกันหมั่นดูแล”

หมายเลขโทรศัพท์ : 0 2562 0600-15
เว็บไซต์ : www.fisheries.go.th